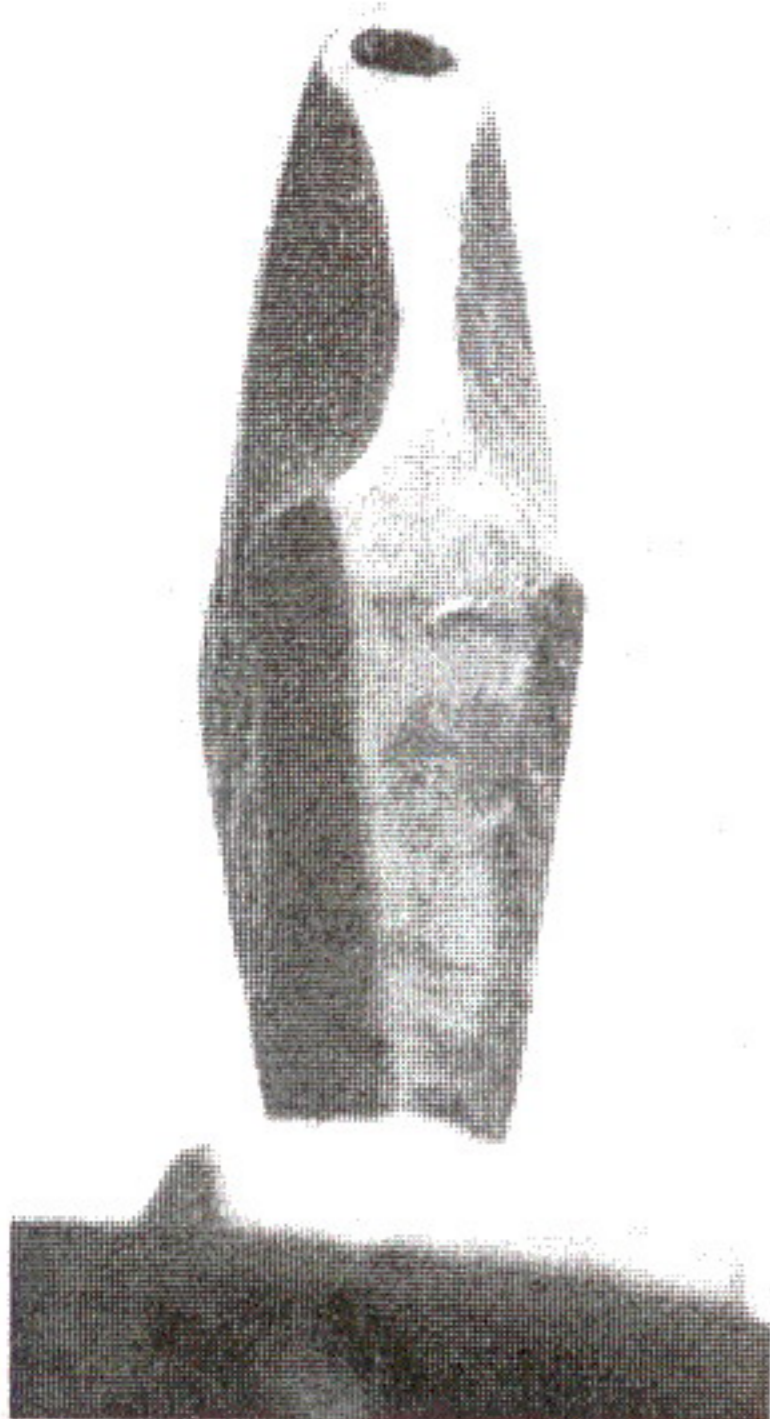

Colecția IOAN BELU

Udătorul din Cufoaia

137

Săracu omu sărac
Nici lu Dumnezeu nu-i drag;
De-ar si drag lu Dumnezeu
N-ar mai tra' atâta rău.
De la Ioana Iuga, 60 ani, 1968

De înstrăinare: streinătate

138

Scrisoarea streinului

Și iar verde tri seminți,
Vă scriu, dragii mei părinți
Și vă scriu cu mâna stângă
Cine o-a citi să plângă
Că și eu tare am plâns
Când m-am apucat de scris.
De la Anuța Iuga, 40 ani, 1980

139

Cucule, până surfie,
Pe cine-i avé mânie
Blastămă-l străin să sie:
Nu treabă mai mare fune
Ca străin, sîngur în lume.
De la Dumitru Iuga, 86 ani, 1995

140

Trenule, n-ai avé parte
De mașină și de roate
Că m-ai străinat departe:
De la Tisa cé frumoasă
La Dunărea cé muloasă,
De la Tisa cu mulți pomi
La căzarma cu mulți domni.
De la Dumitru Iuga, 86 ani, 1995

141

Măicuță, când m-ai scăldat,
Apa unde o-ai țipat?
O-ai țipat-o pântre stini
Să trăiesc între străini.

Cufoaia este singura localitate din Țara Lăpușului unde s-a practicat și încă se mai desfășoară acest frumos obicei, asemănător cu „Tânjaua“ de pe Mara, sau Udătoriul din Șurdești. Obârșia obiceiului s-ar putea să fie tot în Maramureșul istoric. Bunicul meu după tată Dumitru Belu a fost mulți ani, pe la sfârșitul sec. al XIX-lea - începutul sec. al XX-lea, argat în Apșa, peste Tisa, unde, îmi povestea, a văzut și a chiar participat, ca fecior, la un astfel de ritual dedicat sărbătoririi celui mai harnic om din sat.

În Cufoaia, Udătorul era și este cea mai importantă, cea mai îndrăgită sărbătoare populară. Ea se prefigura chiar în serile lungi de iarnă, în șezătorile de caier sau de împistritul cămășilor și a ștergarelor ce se puneau ca ornament la icoane sau talgere. Atunci, luând casă cu casă, feciorii supuneau judecării comportamentul de bun gospodar al fiecăruia, reușind să stabilească cele câteva nume de țărani care se putea să iasă primii la arat în primăvară. Nu de multe ori și noi, care eram copii pe vremea aceea, eram antrenați în această întrecere a hărniciei, a bunului gospodar. Nu rareori ne luam părinții la rost de ce se lasă mai prejos, de ce nu-și asumă această răspundere. Iar ambiția noastră le stârnea interesul.

De cum erau semne de primăvară, noi, copiii, urmăream cu sufletul la gură să prindem momentul ieșirii primului plugar la arat, cel care trage prima brazdă în noul an. Și dacă ni se confirmau prevederile, eram atât de sfătoși, de mândri, de parcă noi am fi fost autorii evenimentului.

Apropierea Învierii Domnului, pentru că Udătorul se desfășura a doua zi de Paști, producea o adevărată agitație în tot satul. Odată cunoscut sărbătoritul, urmau să se stabilească perechile de tineri care vor fi înhămați la jugul tileguței de la plug, a starostelui, conducătorul care mîna „boii“ cu biciul împletit în opt, din fire groase de cânepă.

În același timp, la fiecare casă se pregăteau gălețile, viderele, cofele, oalele cu apă și așteptau să treacă alaiul, să fie udat. La casele unde erau fete erau și ospătați.

Pe parcurs, udătorul fugea de pe tileguță, trebuia să fie prins până nu ajunge în vale, trebuia udat tot timpul. Se chiar știau locurile unde ar fi putut să fugă și erau foarte atenți să nu le scape.

După ce au trecut peste arătură și au fost binecuvântate ogorul și întreaga

Beatrice Semzaconi: Feciori și fete din Vadu Izei

*La mănunchi lemn,
La mînjloc fier*

*Și la vârv încârligat.
(Cârlișni)*

țarină, după ce au mers pe la fiecare casă, se întorceau acasă la sărbătorit unde se făcea petrecerea, cu mâncare, băutură, cu joc și multă voie bună. Petrecerea dura până târziu în noapte. După colectivizare, mulți ani s-a renunțat la sărbătorirea celui mai harnic gospodar din sat, toți trebuiau să fie o apă și un pământ. S-a reluat prin 1992, cu sprijinul sătenilor, a mea personal, a lui Alexandru Nodiș (deja ajuns aproape la opt decenii) și a Centrului Creației Populare Maramureș care a reușit să filmeze în fiecare an pentru Arhiva instituției, popularizându-l și în țară. Mulți străini, din Franța, Japonia, Anglia, dar nu numai, au venit să-l vadă. Noi avem speranța că acest obicei se va continua an de an, fiind o mare sărbătoare în satul Cufoaia care nu numără mai mult de 80 de case și - în vremile restriștei colhoznică și politice - trebuia să fie desființat ca localitate.

Dumitru Belu din Cufoaia (1873 - 1957)

Colecția IOAN POP

Paștile și Jocul satului în Poienile Izei

În Postul mare, toate fetele și mamele feciorilor, se apucă de cusut cămăși. În general mamele care nu știu să coase cămeși, sau gatii, atunci plătesc în sat, motivând că nu au timp să coase, că au mult de găzdălit și nu au vreme, sau, dacă nu vreau să aflu lumea, atunci cos cămeșă la fecior sau la fată în altă parte, pe sate. Toate astea se fac pe ascuns, să nu se aflu că-i coase. Dar fetele care știu coase, se închie ziua în casă să nu fie prinse că-și cos cămeșă, fiecare încearcă să-și facă un model nou, cum să nu aivă nime ca ié. Și, ca să-și facă un model cum nu are nime, se duc pe sate și își ieu modele noi, sau pur și simplu își crează ele modele noi, dar cu mare grijă, să nu se abată de la stil ca nu cumva să se facă de rușine în ziua de Paști. Iar dacă nu sunt sigure că o creat un model destul de frumos, atunci mai arată și la altcineva, să vadă și să-și dăie cu părerea dacă-i frumos sau nu. Și de multe ori se vede reacția la cea la care i-a arătat, dacă este cerut modelul să facă și ea; atunci înseamnă că modelul este plăcut și frumos. Unele fete sau neveste arată modelul numai la anumite femei, care se crede că nu au posibilitate să-și coase în postul respectiv, iar dacă cumva se răzgândește și cere modelul, dacă n-are ce face, îi dă modelul, dar nu cu toată plăcerea, că nu mai este modelul nou și numai al ei pe la Paști. Cum se află că totuși cineva coase cămeșă, unele babe care îs mai cosălauce și le plac minciunile merg în vizită pe la casa respectivă, cu un anumit prilej (întreabă de ceva care ar avea nevoie, de brude să puie-n pământ, ori de o spată că are de pus teară, sau altceva). "Tu Ilea', nu cumva ai (cutare lucru)"... Și în discuția care se poartă atunci întreabă și de fată. "Da' unde ți-i fata, de nu o vād?" "Apăi i dusă în cutare loc", și se încearcă să se găsească un motiv să nu se aflu că-și coase cămeșă. "Taci, că nu vrei spune că coase cămeșe, vai cât de secretoase sunteți, nu vreți să știe nime ce faceți voi". Apoi ceialaltă: "Tu, ție nu ți-o trebuit ceapă, numa ai vrut să aflu ce facem noi, cât de șmecheroasă, hunsfută ești. Îți place a umbla cu minciuni". "Nu, tu, du-te-n groază, că numa am vrut să aflu și eu, că aș vre să-i fac și eu la a me și aș vre să-mi dați și mie o formă, batăr pe gulere, pe umeri și cutare..." În Maramureș nu se poate ("nu se egzistă", după cum afirmă babele), să nu aivă ceva nou pe la Paști, atunci nici nu

Sie iarna cât de rece
Numa făurar de-ar trece.

Colecția DUMITRU IUGA

Maică, șapte fete ai,
La streini să nu le dai
Că destul m-ai dat pe mine
După-un rău și mare câne.
M-o cerut fecior din sat
Și măicuța nu m-o dat
C-o vinit unu din lume
Vagabont și mare câne,
Două vorbe ți-o vorbit -
Maică - m-ai și logodit;
La un an și două zile
Vine maica pe la mine;
Nici în casă n-o intrat
Că ié m-o și întreat:
- Cum duci frica de bărbat?
Eu i-am spus că-i foarte bine.
- Unde-i carnea de pe tine?
- Carnea și ciolanele
Mi-o mâncat-o curvele,
Dușmanile satului,
Curvile bărbatului!
Maică, de vrei să mă ai
Înhămează patru cai
Că-oi inhăma și eu doi
Ș-oi mere, maică,-napoi.
De la Ioana Iuga, 60 ani, 1968

Măderan de pe poiană
Jele-mi-i de tine, mamă,
Că m-ai crescut de pomană:
Când i să te folosești
M-or duce să mă dorești,
S-a ciudi tătă lumea -
Tare m-oi înstrăina,
S-a ciudi tăt neamu meu -
Departa m-oi duce eu.
Batăr cât de dor ți-a si
Înapoi n-oi mai vini

